

Suomessa on keskusteltu paljon siitä, miten saada oppilaat lukemaan. Viisasten kiveä ei ole tähän vielä löydetty, ja varsinkin tyttöjen ja poikien lukutaidossa on kansainvälisestikin isot erot. Riittävän hyvä ymmärtävä lukutaito on kuitenkin edellytys jatko-opinnoissa pärjäämiseen.

Suomi menestyi 2000-luvun alussa PISA-tutkimuksissa, mutta viime vuosina on tultu jatkuvasti alaspäin. Euroopan menestyjä lukutaidossa on Viro. Siellä PISA-tutkimukseen osallistuvat sekä virolaisten koulujen (75 % osallistujista) että venäjänkielisten koulujen (25 %) oppilaat. On huomattava, että venäläiset oppilaat ovat yleensä Virossa syntyneitä ja osaavat viroa kohtalaisen hyvin. Virossa ei ole juurikaan maahanmuuttajataustaisia oppilaita.

Venäläisissä kouluissa PISA-tulokset ovat jonkin verran heikommat kuin virolaisissa, mutta ero ei ole kovin suuri. Erot voivat johtua sosiaalisesta taustasta, sillä venäjänkielisiä on paljon esimerkiksi Itä-Virossa, jossa työttömyyttä on enemmän kuin muualla Virossa.

Opetan itse viroa ja tunnen jonkin verran virolaista koulua, vaikka en ole virolainen. Virossa käytökseen kiinnitetään paljon enemmän huomiota ja luokissa on paljon parempi työrauha kuin Suomessa. Virossa oppilaat eivät sinuttele opettajia, eivätkä yleensä edes kuvittele huutavansa opettajille. Virossa käyttäytyminen on muutenkin muodollisempaa kuin Suomessa ja virolaiset esimerkiksi teitittelevät toisiaan. Olen sitä mieltä, että luokkien työrauha on pitkälle avain virolaisten menestykseen. Samoin se, että oppilailta uskalletaan vaatia työtekoa ja sitä myötä myös osaamista. Viron kieli on keskeinen aine, eikä

juuri kukaan kyseenalaista sen tärkeyttä äidinkielenä, mikä johtuu siitä, että neuvostomiehityksen aikana korostettiin venäjän kielen tärkeyttä ja sen vuoksi viron kielen asema koettiin uhatuksi.

Olen opettajana lukiossa ja kysyin kursseilani olevilta opiskelijoilta, mitä mieltä he olivat peruskoulun työrauhasta ja heidän mukaansa siinä oli toivomisen varaa etenkin yläasteella. Opettajilta on suomalaisissa peruskouluissa viety kaikki keinot kurinpitoon.

PISA-tutkimuksen mukaan virolaiset oppilaat lukevat enemmän kuin suomalaiset, mutta monet pojat lukevat vain vaadittaessa, joten Viron kouluissa on totuttu jo vanhastaan vaatimaan. Suomessa taas yli 60 % pojista ei tutkimusten mukaan lukisi juuri mitään. Suomessa erityisesti huonosti lukevien määrä on kasvanut, kun taas hyvien lukijoiden määrä on pysynyt ennallaan. Huono lukutaito on Suomessa erityisesti poikien ongelma, mutta miten reagoidaan huonosti lukeviin tyttöihin, saavatko he tarvitsemansa avun ongelmiinsa?

Virossa on monia lähinnä eliittikouluiksi miellettyjä oppilaitoksia, joihin haetaan pääsykokeilla jo ensimmäiselle luokalle. Kokeissa testataan lähinnä lukutaitoa, jonka perusteet on tarkoitus oppia esikoulussa. Jotkut vanhemmat hankkivat tässä vaiheessa lapselleen lisäopetusta. Yleensä nämä koulut painottavat kieliä ja op-

LÄHTEET

• PISA 2018 EESTI TULEMUSED EESTI
15-AASTASTE ÕPILASTE TEADMISED JA
OSKUSED FUNKTSIONAALSES LUGEMISES,
MATEMAATIKAS JA LOODUSTEADUSTES
GUNDA TIRE, HELIN PUKSAND, TIIT
LEPMANN, IMBI HENNO, KRISTINA
LINDEMANN, KARIN TÄHT, BIRGY
LORENZ, GERLI SILM

pimistulokset ovat myös hyviä, sillä kouluun on valittu jo alussa lähinnä hyviä oppilaita.

Suomessa ja Virossa on samantyyppisiä ongelmia siinä, miten taata oppilaille riittävä ymmärtävän lukemisen taito, jotta he selviäisivät jatko-opinnoista, työelämästä ja yhteiskunnassa toimimisesta ja vaikuttamisesta.

Digitalisoitumisen myötä kirjoitustaidon merkitys vain korostuu, sillä verkossa toimiminen vaatii hyvää ja sujuvaa kirjoitustaitoa sekä ymmärtävää lukutaitoa. Kun välillä seuraa somen keskustelua, voi vain hämmästellä, millä tasolla sitä välillä käydään.

Miten sijoittuvat yhteiskuntaan ja työelämään ne ihmiset, joiden luku- ja kirjoitustaito sekä digitaaliset taidot eivät ole riittäviä yhteiskunnassa selviämiseen? Miten heille taataan nämä taidot? Syrjäytyminen on yhteiskunnalle tavattoman kallista, ja sitä pyritään estämään toisen asteen oppivelvollisuudella, mutta ovatko lukiot ja ammattioppilaitokset paikkoja, joissa paikataan huteria taitoja, jotka olisi pitänyt oppia peruskoulussa? OKM ja Opetushallitus ovat keksimässä kouluille jatkuvasti uutta hankehumpmaa, mutta milloin palataan perusteiden ääreen ja mahdollistetaan luokkiin työrauha ja suurimmalle osalle mahdollisuus opiskella? Tämä vaatisi lainsäädännöllisiä toimia, joilla opettajille ja vastaavasti opiskelijoille mahdollistettaisiin työrauha.

Viro ei muuten ole mikään paratiisi. Kouluissa on häiriköitä ja huonosti voivia oppilaita, mutta heille on muun muassa paikallisen tapahtumakulttuurin vuoksi helpompi asettaa rajat.

Teknologiategollisuus ja liike-elämä ovat nykyään kiinnostuneet kouluista ja siitä, mitä siellä opetetaan. Tämä onkin näkynyt toiveena matematiikan osaamisen kasvattamisessa. Harvat tahot ovat kuitenkin kiinnostuneet reaaliaineista. Suomalaisten kielitaidon rapautumisesta kyllä melskataan, mutta tekoja sen edistämiseksi ei näy! Hurskaita toiveita riittää!

MARJO MELA

PÄÄTOIMITTAJA

OPETTAA HISTORIAA,
YHTEISKUNTAOPPIA, ÄIDINKIELTÄ JA
KIRJALLISUUTTA, SUOMEA TOISENA
KIELENÄ JA VIROA SIBELIUS-LUKIOSSA.
USKOO LAAJAAN YLEISSIVISTYKSEEN
JA KIELITAIIDON HYÖDYLLISYYTEEN,
EI VIERASTA LUONNONTIETÄ,
VAIKKA EI NIISTÄ MITÄÄN YMMÄRRÄ!
TIEDEFRIIKKI!

